

**Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет дошкільної та спеціальної освіти
Кафедра психології та педагогіки розвитку дитини**

РЕФЕРАТ

на

ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

освітнього ступеня «магістр»

на тему:

«ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ

У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

(НА МАТЕРІАЛІ ПАЛИЧОК ДЖ. КЮЇЗЕНЕРА)»

Виконала: студентка II курсу 601-з групи
заочної форми навчання

спеціальності: 012 Дошкільна освіта.

Освітня програма: Дошкільна освіта.

Міхалап (Байрам-Галі) Л.В.

Керівник: кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри психології

та педагогіки розвитку дитини

Підлипняк І.Ю.

Рецензент: кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри дошкільної освіти

Попиченко С.С.

Актуальність дослідження визначається концептуальними положеннями Національної доктрини розвитку освіти в Україні, Закону України «Про дошкільну освіту», Базового компоненту дошкільної освіти в Україні, який спрямований на розвиток і формування математичних уявлень і здібностей, логічного мислення, розумової активності, кмітливості, креативності дітей дошкільного віку [18], Програми розвитку дошкільників, у яких обґрунтовано стратегічні завдання щодо формування логіко-математичних уявлень у дитини дошкільного віку.

Освіта сьогодення зумовлює необхідність виховання покоління, зорієнтованого на розв'язання складних інтелектуальних проблем. Концепція розвитку дошкільної освіти, орієнтири і вимоги до оновлення її змісту передбачає низку досить серйозних вимог до пізнавального розвитку дітей дошкільного віку, частиною якого є логіко-математичний розвиток.

Значимість застосування спеціальних дидактичних засобів на заняттях з математики з дітьми дошкільного віку полягає в тому, щоб навчити дітей математичним здібностям за допомогою логічних прийомів, які сприяють кращому засвоєнню матеріалу будь-якої галузі для того, щоб забезпечити їхній оптимальний інтелектуальний розвиток, який буде неоцінимо важливим, коли діти підуть до школи і в цілому необхідним для подальшого життя дітей. Відтак, однією з найбільш важливих проблем-завдань вихователів ЗДО є розвиток у дитини інтересу до математики в дошкільному віці.

Вагомий внесок у методику формування елементарних математичних уявлень у дітей внесли Ф. Блехер, Г. Леушина, З. Михайлова, Р. Непомняща, Н. Фрейлах, К. Щербакова та ін., які обґрунтували теоретичні погляди на проблему генезису математичних уявлень у дітей дошкільного віку, їх математичного розвитку та розробили програми, навчальні та навчально-методичні посібники. Оскільки, протягом останніх років методика формування елементарних математичних уявлень поповнилась дослідженнями та різними конкретними рекомендаціями, це значно

підвищило загально-розвивальний ефект навчання.

Однак логіко-математичному розвитку дітей приділяється недостатньо уваги. Цим і обумовлюється актуальність обраної нами теми наукового дослідження «Формування елементарних математичних уявлень у дітей старшого дошкільного віку (на матеріалі паличок Дж. Кюїзенера)».

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально дослідити ефективність умов формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку шляхом використання спеціальних дидактичних засобів.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати психолого-педагогічну літературу і висвітлити теоретичні засади формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку.

2. Охарактеризувати засоби формування у дітей елементарних математичних уявлень.

3. Розробити критерії оцінювання та показники прояву сформованості елементарних математичних уявлень у старших дошкільників за використання матеріалу Кюїзенера та визначити на цій основі відповідну рівневість.

4. Вивчити стан практики закладу дошкільної освіти щодо проведення роботи з формування у старших дошкільників елементарних математичних уявлень за використання спеціальних дидактичних засобів (на матеріалі паличок Кюїзенера).

5. Розробити та апробувати організаційно-педагогічні умови та експериментальну методика формування елементарних математичних уявлень у дітей старшого дошкільного віку спеціальними дидактичними засобами (на матеріалі паличок Дж. Кюїзенера) та обґрунтувати результати.

Гіпотеза дослідження визначалася тим, що робота з формування елементарних математичних уявлень у дітей старшого дошкільного віку за використання спеціальних дидактичних засобів (паличок Дж. Кюїзенера)

набуде більшої ефективності за реалізації наступних організаційно-педагогічних умов:

- 1) забезпечення належного рівня компетентності вихователів у галузі роботи зі спеціальними дидактичним матеріалом Кюїзенера;
- 2) дотримання педагогом методики в роботі з матеріалом Дж. Кюїзенера;
- 3) підвищення інтересу старших дошкільників до занять зі спеціальним матеріалом через використання ефективних завдань.

Об'єкт дослідження – процес формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови формування у старших дошкільників елементарних математичних уявлень за використання спеціальних дидактичних засобів (на матеріалі паличок Дж. Кюїзенера).

ВИСНОВКИ

У результаті проведення дослідження (на теоретичному та емпіричному рівнях) щодо формування у дітей елементарних математичних уявлень засобами спеціального дидактичного матеріалу

За першим завданням ми проаналізували психолого-педагогічну літературу та висвітлили теоретичні засади формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку. З'ясовано, що проблема логіко-математичного розвитку дітей є актуальною для сучасної дошкільної педагогіки.

За другим завданням ми схарактеризували засоби формування у дітей елементарних математичних уявлень. На важливість ефективного добору засобів навчання дітей математики вказували педагоги минулого, дані їхні думки повинні бути урахованими у сучасній практиці навчання дітей математики.

Спеціальний дидактичний матеріал, розроблений бельгійським математиком Джорджем Кюїзенером, є універсальним. Він визнаний у

багатьох країнах світу як ефективний у логіко-математичному розвитку дітей раннього та дошкільного віку. за допомогою цього засобу дитина навчається розрізняти кольори, знайомиться із центральними поняттями математики «величина, множина. У неї розвивається просторові уявлення, навички вимірювання. За допомогою паличок Кюїзенера малюк опановує послідовність чисел натурального ряду та побудову ряду величин.

За третім завданням нами було розроблено критерії оцінювання та показники прояву сформованості елементарних математичних уявлень у старших дошкільників за використання матеріалу Дж. Кюїзенера та визначено на цій основі відповідну рівневість.

Розробка такого діагностичного інструментарію була необхідна нам для проведення експериментальної роботи у закладі дошкільної освіти з дітьми 6-7 років життя. Нами було визначено наступні критерії та їх якісні характеристики: когнітивний критерій визначав наявність у дітей знань в основних математичних поняттях, які можна виявити за використання матеріалу Кюїзенера; знання дітьми сенсорних еталонів, параметрів предмету, його форми, геометричних фігур, величини предмета тощо.

Мотиваційний критерій спрямований на виявлення зацікавленості дітей до роботи з кольоровими паличками Кюїзенера, наявності у них інтересу до занять математикою на використанням щодо цього різних математичних засобів. Даний критерій передбачав виявлення особистісних якостей старших дошкільників, таких як: ініціативність, старанність, самостійність тощо, сформованість яких надає малюкові можливість сумлінно, з інтересом вивчати основи математики. Діяльнісний критерій передбачав наявність у дітей практичних умінь дій з матеріалом Дж. Кюїзенера.

На основі вищезазначених критеріїв було теоретично визначено три рівні сформованості у старших дошкільників елементарних математичних уявлень – високий, достатній, низький.

За четвертим завданням нами було вивчено стан практики закладу

дошкільної освіти щодо проведення роботи з формування у старших дошкільників елементарних математичних уявлень за використання спеціальних дидактичних засобів (на матеріалі паличок Дж. Кюїзенера). Для цього було розроблено ряд діагностичних методів (спеціальних логічних завдань з паличками Кюїзенера), а також методик, які ми проводили з вихователями закладу освіти.

За п'ятим завданням з метою коригування процесу формування у старших дошкільників елементарних уявлень математики нами було розроблено відповідну експериментальну систему роботи, яка запроваджувалася стосовно дітей ЕГ та вихователів старшої групи. За основу програми було взято принципи розвиваючого навчання, проходження матеріалу швидким темпом, систематичності та послідовності, науковості тощо.

Робота проводилася у три логічні етапи – підготовчому, мотиваційному та практичному. На кожному із них реалізовувалися поставлені попередньо мета та завдання, логіка ускладнення навчальних завдань та досягнення самостійності дітей в їхній роботі зі спеціальним дидактичним матеріалом Кюїзенера.

Після проведення експерименту було здійснено другий контрольний зріз, який засвідчив позитивну динаміку у формуванні стосовно дітей ЕГ елементарних математичних уявлень, яких вони набували за використання спеціальних засобів математики, перш за все – дидактичного матеріалу Дж. Кюїзенера.

У результаті проведеної формувальної роботи відбулися якісні та кількісні зміни в рівнях сформованості у дітей старшого дошкільного віку уявлень математики: для експериментальної групи: високий рівень складає 25% (до експерименту – 10%), достатній рівень – 52% (до експерименту – 42%), до низького рівня було віднесено 23% (до експерименту – 48%). Зросла кількість дітей із середнім рівнем сформованості математичних знань та умінь, набутих засобами матеріалу Кюїзенера та зменшення кількості

вихованців з низьким її рівнем в експериментальній групі.

У той же час, у рівнях сформованості елементарної математики у дітей контрольної групи до використання дидактичних паличок відбулися незначні зміни: високий 18% (до експерименту – 15%), середній – 46% (до експерименту

– 43%), низький – 34% (до експерименту – 42%). Зменшення кількості дітей із низьким рівнем основ математики можна пояснити тим, що продовжувала реалізуватися програма навчання дітей елементарної математики у ЗДО.

Аналіз одержаних даних експериментального дослідження є об'єктивною підставою для твердження про недостатню увагу до проблеми формування у старших дошкільників елементарних математичних уявлень засобами спеціального дидактичного матеріалу та необхідністю розробки системи роботи щодо підвищення ефективності педагогічної роботи цього напрямку.

Проведене нами дослідження на теоретичному та практичному рівнях вважається здійсненим, оскільки підтверджена повністю висунута попередньо гіпотеза стосовно необхідності використання відповідних умов формування в дітей старшого дошкільного віку основ елементарної математики завикористання дидактичних посібників.